

~~~~~ ● ● ● ~~~~~

М.ШВЕЦЬ, доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України

ДО ПИТАННЯ ВИБОРУ ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ У БОРОТЬБІ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ

Різноманітність підходів і відсутність науково – обґрунтованих методів оцінки діяльності підрозділів органів внутрішніх справ призводить до труднощів при визначенні об’єктивної міри вкладу кожного підрозділу при вирішенні поставлених завдань, у виявленні резервів та „вузьких місць”.

Запропонований підхід трактується як спроба розроблення простої та зрозумілої практичним працівникам системи показників оцінки діяльності органів внутрішніх справ.

В якості ілюстративного прикладу вибрано діяльність підрозділів міліції. Суть показників, що пропонуються, полягає в тому, що надається можливість кількісно вимірювати результати діяльності підрозділів, впливати на їхню діяльність для покращення цих показників, зокрема розкриттю злочинів, підвищенню оперативності та якості робіт за наявних ресурсів, звертаючи увагу в першу чергу на боротьбу з найнебезпечнішими злочинами.

Склад показників вибирається так, щоб між ними був логічний зв’язок, існування якого доводиться шляхом використання методів кореляційного аналізу. Здійснені експерименти підтвердили можливість розробки сукупності таких взаємопов’язаних спряжених показників, використання яких в якості критерію ефективності керування підрозділами може зменшити вплив суб’єктивних чинників на кшталт показати свою діяльність успішною шляхом штучного регулювання кількості реєстрування подій, об’єму відповідної роботи й заходів дотримання законності, використання сил і засобів та ін. При цьому можливість варіації і, відповідно, вибору з метою знаходження найкращого варіанту режиму функціонування системи забезпечується тим, що розглядається деякий набір показників оцінки одного і того ж напрямку діяльності. В цілому розв’язання задачі має призвести до знаходження сполучених груп величин і полягає в тому, що якщо величини одної групи досягають мінімуму, то величини іншої – на противагу досягають максимуму, тобто дають сигнал про можливі порушення в системі.

Для оцінки діяльності підрозділів органів внутрішніх справ пропонується набір таких показників:

1. Показник розкриття злочинів K_p , що визначається як відношення кількості розкритих злочинів P_p до загальної кількості P зареєстрованих злочинів (стосовно карного розшуку):

$$K_p = \frac{P_p}{P} \leq 1.$$

2. Показник оперативності реагування по заявах громадян K_{on} , що визначається як відношення кількості Z_c заяв та повідомлень громадян про правопорушення, за якими прийняті рішення без порушення строків, до загальної кількості зареєстрованих заяв Z :

$$K_{on} = \frac{Z_c}{Z} \leq 1.$$

3. Показник якості роботи K_y підрозділу розгляду заяв та повідомлень громадян про правопорушення, що визначається як відношення загальної кількості P зареєстрованих

злочинів до суми загальної кількості P зареєстрованих злочинів, кількості злочинів P_e , за якими необґрунтовано відмовлено у порушенні карної справи, та кількості P_n неврахованих злочинів, виявлених за перевітками контролюючих органів:

$$K_y = \frac{P}{P + P_e + P_n} \leq 1.$$

4. Показник небезпечності зареєстрованих злочинів $K_{нз}$, що визначається як відношення загальної кількості зареєстрованих злочинів P до суми загальної кількості зареєстрованих злочинів P та кількості злочинів P_m , за якими відмовлено у порушенні карної справи через їх малозначність:

$$K_{нз} = \frac{P}{P + P_m} \leq 1.$$

5. Узагальнений показник ефективності P_e роботи підрозділів органів внутрішніх справ, що визначається як середнє арифметичне значення показників $P_p, P_{он}, P_y, P_{нз}$:

$$P_e = \frac{1}{4}(P_p + P_{он} + P_y + P_{нз}).$$

Слід зауважити, що набір показників можна міняти, але при цьому потрібне наукове обґрунтування.

Список підрозділів органів внутрішніх справ та отримані показники переносяться в таблицю з ранжируванням підрозділів, починаючи від підрозділів з кращими показниками до підрозділів з гіршими показниками.

Для обґрунтування запропонованих показників та їх доцільності було здійснено аналіз з використанням засобів математичної статистики. Використовуючи вказані методи обчислення показників розкриття K_p , оперативності $K_{он}$, якості роботи K_y , небезпечності зареєстрованих злочинів $K_{нз}$ для 26 управлінь внутрішніх справ за 6 місяців, одержано такі результати:

	ПОКАЗНИК			
	розкриття K_p	оперативності $K_{он}$	якості K_y	небезпечності $K_{нз}$
	1	2	3	4
Середнє значення показника ($\bar{k}$)	0,958	0,942	0,941	0,781
Середньоквадратичне відхилення (σ)	0,0141	0,036	0,024	0,043

Середньоквадратичне відхилення показника K , що приймає значення $k_1, k_2, \dots, k_n$, обчислюється за формулою:

$$\sigma = \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{l=1}^n (k_l - \bar{k})^2},$$

де $\bar{k} = \frac{1}{n} \sum_{l=1}^n k_l$ - середнє значення показника.

Таким чином, найбільше відхилення має показник небезпечності $K_{нз}$, а показник розкриття K_p найстабільніший. Можливо, це зумовлено тим, що розкриття частіше використовується при оцінці діяльності органів, і цьому показнику приділяється більше уваги.

Для описаних чотирьох показників обчислюємо коефіцієнти кореляції r_{ij} , що вказують на залежність між ними, за формулою:

$$r_{ij} = \frac{1}{n} \cdot \frac{\sum_{l=1}^n (k_l - \bar{k})_i \cdot (k_l - \bar{k})_j}{\sigma_i \cdot \sigma_j}; \quad i = \overline{1,4}, \quad j = \overline{1,4}.$$

Одержуємо наступну кореляційну матрицю:

ПОКАЗНИК		розкриття K_p	оперативності K_{on}	якості K_y	небезпечності $K_{нз}$
		1	2	3	4
розкриття K_p	1	1	0,34	0,106	-0,118
оперативності K_{on}	2		1	-0,006	-0,215
якості K_y	3			1	-0,254
небезпечності $K_{нз}$	4				1

$r_{12} = 0,34$ – вказує, що зі збільшенням показника розкриття K_p спостерігається закономірність збільшення показника оперативності K_{on} , тобто підтверджується ефективність розкриття злочинів за „гарячими слідами”.

$r_{13} = 0,106$ – вказує, що зі збільшенням показника розкриття K_p спостерігається покращення якості розгляду заяв та повідомлень громадян про злочини.

$r_{14} = -0,118$ – вказує на суб’єктивне намагання „покращити” показник розкриття K_p збільшенням кількості кримінальних справ по менш небезпечних та очевидних злочинах.

$r_{24} = -0,215$ – вказує на те, що оперативніше розглядаються питання по вирішенню заяв та повідомлень громадян про менш небезпечні злочини.

$r_{34} = -0,254$ – вказує на те, що чим не безпечніші злочини, тим менше відмов порушення кримінальних справ.

Із здійсненого дослідження та результатів експерименту випливає, що запропоновану методику можна використовувати як засіб вироблення кількісних показників оцінки діяльності підрозділів, що використовуються в системах оперативного керування, зокрема в органах внутрішніх справ.

Рівень комп’ютеризації діяльності органів внутрішніх справ України та наявність в службах інформаційного забезпечення відповідних фахівців дозволяє впровадити запропоновану систему показників оцінки роботи підрозділів у боротьбі зі злочинністю.

